

**50. znanstveni skup Pazinski memorijal: *Grad Pazin u prošlosti i sadašnjosti*, Pazin: Katedra čakavskog sabora za povijest Istre – Državni arhiv u Pazinu, 22. rujna 2023.**

U Spomen-domu u Pazinu, u dvorani Istra, održan je 22. rujna 2023. godine 50. znanstveni skup Pazinski memorijal o temi »Grad Pazin u prošlosti i sadašnjosti«. Skup je organiziran i održan u suradnji s Katedrom Čakavskoga sabora za povijest Istre i Državnim arhivom u Pazinu povodom 1040. obljetnice prvoga spomena Pazina u pisanim vrelima i 80. obljetnice Pazinskih odluka o sjedinjenju Istre s domovinom Hrvatskom. Na skupu su sudionici razmijenili ideje, predstavili svoje radove te produbili razumijevanje bogate povijesti i sadašnjosti grada Pazina. Na samom početku programa minutom šutnje odala se počast preminulom cijenjenom profesoru Miroslavu Bertoši. Potom su pozdravne govore izlagateljima i gostima skupa uputili Galiano Labinjan, predsjednik Skupštine Katedre, Mirela Mrak Kliman, ravnateljica Državnoga arhiva u Pazinu, Robert Matijašić, predsjednik Čakavskoga sabora, Suzana Jašić, gradonačelnica Grada Pazina, i Vladimir Torbica, pročelnik Upravnoga odjela za kulturu i zavičajnost Istarske županije. Nakon pozdravnih riječi izlagачi su započeli s izlaganjima i predstavili publici svoja istraživanja. Izlaganja su bila podijeljena u tri sesije, a ukupno su sudjelovala 22 referenta.

Prvu je sesiju otvorila članica Katedre Čakavskoga sabora Marija Ivetić predavanjem »Pedeset Pazinskih memorijala i predstavljanje zbornika Pazinski memorijal 34 – 35«. O najranijim tragovima čovjekove prisutnosti na Pazinštini govorila je Klara Buršić-Matijašić – »Pazin i Pazinština prije povijesti«, a o najvažnijim saznanjima o antičkom razdoblju na Pazinštini govorio je Robert Matijašić, čiji je naslov izlaganja glasio »Pazin i Pazinština u antici. Prolegomena reviziji arheoloških i povijesnih podataka«. U sesiji su izlagачi iznijeli teme i o povijesnim crkvenim vrelima na Pazinštini. Josip Banić iznio je svoje istraživanje pod nazivom »*Castrum Pisinum* između porečkih biskupa i akvilejskih patrijarha (X. – XIII. stoljeće)«, Maja Čutić Gorup govorila je o Pazinskoj knežiji u izvješćima biskupa Svetoj Stolici, Elvis Orbanić pridonio je sesiji temom »Pazinski kler u XVIII. stoljeću: imena i službe«. O agrarnim i klimatskim promjenama na Pazinštini govorio je Marko Jelenić u referatu »Agrarna i klimatska kretanja u Pazinu prema dokumentima Franciskanskoga katastra u drugom i trećem desetljeću XIX. stoljeća«.

Druga je sesija bila posvećena rođenjima, bolestima i smrti stanovništva na području Pazinštine u 19. stoljeću te političkim, gospodarskim i demografskim prilikama na tome području tijekom Prvoga i Drugog svjetskog rata do današnjih dana. O rođenjima, bolestima i smrti govorili su Jakov Jelinčić u referatu naslova »Bolesti i uzroci smrti od 1812. do 1847. godine u župi Pazin« te Iva Kolić u referatu »Primaljska služba u Pazinu koncem XIX. stoljeća«, a o ranjavanjima i oboljenjima vojnika iz Pazina govorila je Gordana Kliman Grabar u izlaganju pod naslovom »Prvi svjetski rat: Studija slučajeva uzroka smrti, bolesti i vrsta ozljeda austrougarskih vojnika iz Pazina«. O političkim i vojnim zbivanjima u vrijeme Drugoga svjetskog rata na Pazinštini govorio je Davor Mandić u referatu naslova »Istra u rujnu i listopadu 1943. o objavljenim i zaboravljenim istinama, o selektivnom pamćenju« te Vedran Dukovski »Rommelova ofenziva 1943.«. O demografskim promjenama

i gospodarskoj preobrazbi Pazina govorili su Josip Šiklič u izlaganju naslovljenom »Neka obilježja stanovništva Grada Pazina od XVI. st. do 2021. godine« te Alida Perković »Pazinsko gospodarstvo kroz vrijeme«.

Treća je sesija bila posvećena razvoju obrazovanja, pismenosti, umjetnosti i glazbi na Pazinštini. Profesor Stipan Trogrlić predstavio je temu »Visoka teološka škola u Pazinu (1955. – 1965.) – prva visokoškolska ustanova u Pazinu«. Analizu jezika kojim su pisana pazinska izdanja lista *Pučki prijatelj* izložila je Teodora Fonović Cvijanović temom »O jeziku pazinskih izdanja novina Pučki prijatelj«. O ulozi Pazina u vremenu izgradnje željezničke pruge i o organizaciji prometa govorio je Josip Orbanić u referatu naslova »Željeznička postaja Pazin – graditeljska, tehnička i kulturna baština«. Slaven Bertoša predstavio je temu »Crtice iz prošlosti sela Bertoši«, a predavanje je obuhvatilo poznate fragmente o selu Bertoši te poznatim osobama koje su rodom ili podrijetlom iz toga mjesta. O sakralnom graditeljstvu na području Pazinštine izlagali su Željko Bistrović u referatu »Novi pogledi na kasnogotičkog istarskog slikara Ivana iz Kastva«, Emina Svilar u referatu »Franjevački samostan u Pazinu kroz stoljeća« te Vlasta Zajec temom »Štukomramorni oltari u župnoj crkvi sv. Nikole u Pazinu«. Noel Šuran zaključio je sesiju predstavljajući istraživanje »Iz druge perspektive: O tradicijskoj glazbi Lindarštine od pedesetih godina 20. stoljeća naovamo«, temeljeno na analizi audiosnimaka i pisane građe (tekstovi tradicijskih pjesama) prikupljene od 1950-ih godina gotovo do današnjih dana.

Ova vrijedna izlaganja pružila su dublji uvid u društveni, gospodarski i povijesni razvoj Pazina, istražujući različite periode i događaje u specifičnim temama. Nadamo se da će se nastaviti tradicija održavanja ovog vrijednog skupa i da će sljedeći Memorijal također biti izuzetno važan događaj za sve zaljubljenike u povijest.

Anamarija Kurelić